ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 29ης Απριλίου 2004 *

Στην υπόθεση C-159/01,

Βασίλειο των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενο από την J. van Bakel, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγον,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Δ. Τριανταφύλλου και H. van Vliet, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

που έχει ως αντικείμενο τη μερική ακύρωση της αποφάσεως 2001/371/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την εισφοροαπαλλαγή ανόργανων ουσιών την οποία σκοπεύουν να παραχωρήσουν οι Κάτω Χώρες με βάση τον νόμο περί λιπασμάτων (ΕΕ 2001, L 130, σ. 42),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, A. Rosas και S. von Bahr (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger,
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιανουαρίου 2003, κατά την οποία το Βασίλειο των Κάτω Χωρών εκπροσωπήθηκε από την C. M. Wissels και η Επιτροπή από τον H. van Vliet,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιουνίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Απριλίου 2001, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ζητεί, δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, τη μερική ακύρωση της αποφάσεως 2001/371/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την εισφοροαπαλλαγή ανόργανων ουσιών την οποία σκοπεύουν να παραχωρήσουν οι Κάτω Χώρες με βάση τον νόμο περί λιπασμάτων (ΕΕ 2001, L 130, σ. 42, στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση).

Νομικό πλαίσιο

Κοινοτική νομοθεσία

2 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει:

«Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα συνθήκη ορίζει άλλως.»

3 Στην ανακοίνωση 98/C 384/03 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα που σχετίζονται με την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων (ΕΕ C 384, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της άμεσης φορολογίας) διευκρινίζεται, στο σημείο 2, ότι το εν λόγω κοινοτικό όργανο προτίθεται να επιφέρει διασαφηνίσεις σχετικά με τον χαρακτηρισμό ενισχύσεως βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ στην περίπτωση φορολογικών μέτρων.

4 Σύμφωνα με το σημείο 16 της ανακοινώσεως σχετικά με κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της άμεσης φορολογίας, «αυτό που έχει σημασία για την εφαρμογή του άρθρου [87], παράγραφος 1, [ΕΚ], σε ένα φορολογικό μέτρο, είναι εάν το μέτρο εισάγει υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων του κράτους μέλους μια εξαίρεση από την εφαρμογή του φορολογικού συστήματος. Πρέπει επομένως να προσδιοριστεί το εφαρμοστέο κοινό καθεστώς. Στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί εάν μια εξαίρεση από την εφαρμογή του καθεστώτος αυτού ή μια διαφοροποίηση στο εσωτερικό του δικαιολογούνται “από τη φύση ή την οικονομία του φορολογικού συστήματος”, δηλαδή εάν απορρέουν άμεσα από τις θεμελιώδεις ή κατευθυντήριες αρχές του φορολογικού συστήματος του οικείου κράτους μέλους. Εάν όχι, πρόκειται για κρατική ενίσχυση».

5 Στο σημείο 23 της ίδιας ανακοινώσεως διευκρινίζεται ότι «η διαφοροποιημένη φύση ορισμένων μέτρων δεν σημαίνει κατ’ ανάγκη ότι πρέπει να θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις. Αυτό ισχύει για τις ενισχύσεις οι οποίες, λόγω του οικονομικού τους σκοπού, “είναι αναγκαίες για την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος ή συντελούν σε αυτήν”. Ωστόσο, η αιτιολόγηση αυτή πρέπει να δίνεται από τα ίδια τα κράτη μέλη».

6 Σύμφωνα με το σημείο 5.5.1 των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στο τομέα της γεωργίας, της 1ης Φεβρουαρίου 2000 (ΕΕ C 28, σ. 2), όπως τροποποιήθηκε στις 12 Αυγούστου 2000 (ΕΕ C 232, σ. 17, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές), η Επιτροπή δηλώνει:

«[...] δεν εγκρίνει συνήθως ενισχύσεις λειτουργίας, οι οποίες ανακουφίζουν τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγών στον τομέα της γεωργίας από το κόστος που απορρέει από τη ρύπανση ή τις οχλήσεις που προκαλούν. Η Επιτροπή θα κάνει εξαιρέσεις στην εν λόγω αρχή μόνο σε αυστηρά δικαιολογημένες περιστάσεις.»

7 Σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από την νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375, σ. 1, στο εξής: οδηγία περί νιτρορρύπανσης), που διασαφηνίζει τα μέτρα που πρέπει να περικλείουν ορισμένα προγράμματα δράσης:

«[...]

2. Τα μέτρα αυτά εξασφαλίζουν ότι, για κάθε γεωργική ή κτηνοτροφική μονάδα, η ποσότητα κόπρου που προστίθεται κάθε χρόνο στο έδαφος, είτε από ανθρώπους είτε από τα ίδια τα ζώα, δεν υπερβαίνει μια καθορισμένη ποσότητα ανά εκτάριο.

Η ποσότητα αυτή ανά εκτάριο είναι η ποσότητα κόπρου που περιέχει 170 kg άζωτο. Ωστόσο:

α) κατά το πρώτο τετραετές πρόγραμμα δράσης, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν τη διασπορά ποσότητας κόπρου που περιέχει μέχρι και 210 kg άζωτο,

β) κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραετούς προγράμματος δράσης και μετά απ' αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν ποσότητες διαφορετικές από τις προαναφερόμενες. Οι ποσότητες αυτές πρέπει να καθορίζονται έτσι ώστε να μην θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων του άρθρου 1 και πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια [...]

[...]

Εάν ένα κράτος μέλος επιτρέπει τη διασπορά διαφορετικής ποσότητας δυνάμει του στοιχείου β' πρέπει να ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή, η οποία εξετάζει την αιτιολόγηση με τη διαδικασία του άρθρου 9.

[...]»

Εθνική νομοθεσία

8 Το διέπον τη χρησιμοποίηση λιπασμάτων καθεστώς αποτελεί ένα σύστημα φορολογήσεως των ανόργανων ουσιών που είναι γνωστό ως Mineralenaangiftesysteem (σύστημα φορολογήσεως των ανόργανων ουσιών, στο εξής: καθεστώς MINAS). Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, που ισχύουν δυνάμει του συστήματος MINAS, διέπονται από τα άρθρα 14 έως 54 του Wet van 27 Νοεμβρίου 1986 houdende inzake het verhandelen van meststoffen en de afvoer van mestoverschotten (νόμου της 27ης Νοεμβρίου 1986 σχετικά με τη ρύθμιση του εμπορίου λιπασμάτων και την απαλλαγή από τα πλεονάσματα λιπασμάτων, Stbl. 1986, σ. 590), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 16ης Σεπτεμβρίου 1999 (Stbl. 1999, σ. 406, στο εξής: Meststoffenwet).

9 Το σύστημα MINAS ρυθμίζει τη χρησιμοποίηση λιπασμάτων μέσω της εφαρμογής «κανόνων περί απωλειών». Το σύστημα αυτό αποσκοπεί στη μείωση των απωλειών αζώτου και φωσφορικών ενώσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις μέσω διηθήσεως στο περιβάλλον. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις υποχρεώνονται να μην προκαλούν απώλειες αζώτου και φωσφορικών ενώσεων που να είναι βλαπτικές για το περιβάλλον.

10 Το σύστημα MINAS στηρίζεται στην ιδέα της ισορροπημένης χρησιμοποιήσεως αζώτου και φωσφορικών ενώσεων από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Η συμβολή του αζώτου και των φωσφορικών ενώσεων σε προγενέστερο στάδιο της παραγωγής δεν πρέπει να είναι σημαντικότερη απ' ό,τι η αποβολή του αζώτου και των φωσφορικών ενώσεων σε μεταγενέστερο στάδιο της παραγωγής, συν μια ανεκτή απώλεια. Η «ανεκτή απώλεια» προσδιορίζεται από τους κανόνες σχετικούς με απώλειες αζώτου και φωσφορικών ενώσεων που προβλέπονται στον Meststoffenwet και που έχουν θεσπιστεί χάριν της προστασίας του περιβάλλοντος. Κάθε γεωργική εκμετάλλευση υποχρεούται, σύμφωνα με το κεφάλαιο IV του νόμου αυτού, να καταβάλει σχετική επιβάρυνση όταν η συσσώρευση σε μια γεωργική εκμετάλλευση, σε προγενέστερο στάδιο, αζώτου και φωσφορικών ενώσεων είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι η αποβολή αυτών των ανόργανων ουσιών υπερβαίνοντας το μέτρο που ορίζουν οι προβλεπόμενοι από τον εν λόγω νόμο κανόνες περί απωλειών.

11 Οι ολλανδικές αρχές έχουν παράσχει κάποια δυνατότητα απαλλαγής σύμφωνα με τον regeling van 12 januari 1999 van de Minister van Landbouw Natuurbeheer en Visserij (ρύθμιση της 12ης Ιανουαρίου 1999 του Υπουργού Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Αλιείας, Stbl. 1999, αριθ. 9, στο εξής: ρύθμιση περί απαλλαγής).

12 Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ρυθμίσεως περί απαλλαγής, οι λοιπές εκμεταλλεύσεις εντατικής εκτροφής, γνωστές ως «ερασιτεχνικές εκμεταλλεύσεις», τυγχάνουν συνολικής απαλλαγής.

13 Δυνάμει των άρθρων 3 έως 9 της ρυθμίσεως περί απαλλαγής, οι εκμεταλλεύσεις κηπευτικών που εφαρμόζουν την καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος απαλλάσσονται της σχετικής επιβαρύνσεως μέχρι μεγίστης ποσότητας φορολογητέων λιπασμάτων 460 kg φωσφορικών ενώσεων και 800 kg αζώτου ανά εκτάριο του μέσου όρου της καλλιεργούμενης επιφανείας ή της εκτάσεως γης που πράγματι χρησιμοποιείται από την εκμετάλλευση για αυτά τα είδη παραγωγής κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους.

14 Σύμφωνα με το άρθρο 11, στοιχείο b, της ρυθμίσεως περί απαλλαγής, τα κέντρα κηπουρικής που ασκούν επίσης καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος τυγχάνουν, όσον αφορά τις φωσφορικές ενώσεις, της ίδιας μερικής απαλλαγής με αυτήν που προβλέπεται στο άρθρο 3 της ρυθμίσεως αυτής για τις μνημονευόμενες στην προηγούμενη σκέψη εκμεταλλεύσεις.

15 Σύμφωνα με το άρθρο 13 της ρυθμίσεως περί απαλλαγής, οι απαλλαγές αυτές εφαρμόζονται αναδρομικώς από την 1η Ιανουαρίου 1998, πράγμα που αντιστοιχεί στην ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του συστήματος σχετικά με τις φορολογικές επιβαρύνσεις που έχει θεσπιστεί με το κεφάλαιο IV του Meststoffenwet.

Ιστορικό της διαφοράς

16 Με έγγραφο της 7ης Οκτωβρίου 1999, που πρωτοκολλήθηκε στις 13 Οκτωβρίου 1999, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών γνωστοποίησε στην Επιτροπή ορισμένες απαλλαγές από τις σχετικές με τις ανόργανες ουσίες φορολογικές επιβαρύνσεις που είχαν εισαχθεί με τον Meststoffenwet. Με έγγραφο της 10ης Ιανουαρίου 2000 το εν λόγω Βασίλειο παρέσχε επίσης στην Επιτροπή συμπληρωματικά στοιχεία.

17 Πρώτον, από τις φορολογικές επιβαρύνσεις επί των ανόργανων ουσιών απηλλάγησαν οι ερασιτεχνικές εκμεταλλεύσεις. Δεύτερον, έτυχαν μερικής απαλλαγής από τις εν λόγω επιβαρύνσεις οι εκμεταλλεύσεις κηπευτικών που εφαρμόζουν την καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος. Τρίτον, προβλέφθηκε απαλλαγή για τα κέντρα κηπουρικής.

18 Οι ολλανδικές αρχές ισχυρίστηκαν ότι οι απαλλαγές από τις επίμαχες επιβαρύνσεις δικαιολογούνται από «τη φύση ή την οικονομία του συστήματος», κατά την έννοια της ανακοινώσεως σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της άμεσης φορολογίας και ότι, επομένως, οι απαλλαγές αυτές δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

19 Όσον αφορά τις εκμεταλλεύσεις κηπευτικών και τα κέντρα κηπουρικής που ασκούν κηπευτικές δραστηριότητες, οι ολλανδικές αρχές υποστήριξαν ότι οι προβλεπόμενες για τις οικείες επιχειρήσεις κατ' αποκοπήν απαλλαγές των 460 kg φωσφορικών ενώσεων και 800 kg αζώτου υπολογίστηκαν βάσει στοιχείων που είχαν προκύψει από έρευνα της σχετικής υπηρεσίας επί της ανθοκαλλιέργειας και καλλιέργειας λαχανικών σε θερμοκήπιο όσον αφορά την απορρόφηση φωσφορικών ενώσεων και αζώτου από τα καλλιεργούμενα υπό τη σκέπη υάλου φυτά. Από τα στοιχεία αυτά καταφάνηκε ότι η απορρόφηση φωσφορικών ενώσεων και αζώτου από τα καλλιεργούμενα υπό τη σκέπη υάλου φυτά ήταν, κατά μέσο όρο, 460 kg φωσφορικών ενώσεων και 800 kg αζώτου ετησίως και ανά εκτάριο. Επομένως, ήταν σαφώς υψηλότερη όσον αφορά τα καλλιεργούμενα σε ανοιχτούς χώρους φυτά. Τούτο εξηγείται από το γεγονός ότι η καλλιέργεια κάτω από γυαλί είναι οχτώ φορές μεγαλύτερη απ' ό,τι σε ανοιχτό χώρο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυτές οι κατ' αποκοπήν απαλλαγές είναι μεγαλύτερες αυτών που ισχύουν για τις γεωργικές επιχειρήσεις και ανώτερες αυτών που προβλέπουν οι κανόνες της οδηγίας περί νιτρικών ενώσεων.

20 Με έγγραφο της 20ής Μαρτίου 2000, η Επιτροπή κοινοποίησε στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών την απόφασή της να κινήσει την προβλεπόμενη από το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασία σχετικά με τις σχεδιασθείσες απαλλαγές.

21 Όσον αφορά την προβλεπόμενη υπέρ της καλλιέργειας κηπευτικών απαλλαγή, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι επιβαλλόταν, από πλευράς «της φύσεως ή της οικονομίας του συστήματος», να εξομοιωθεί η χρησιμοποιούμενη έκταση γης ή υποκατάστατο χώματος προς τις γεωργικές επιφάνειες και να εφαρμοστούν οι ίδιοι κανόνες όσον αφορά τη συσσώρευση ανόργανων ουσιών. Επομένως, στο πλαίσιο μιας κανονικής εφαρμογής του συστήματος διηθήσεως και αποβολής, η ισότητα μεταχειρίσεως διασφαλιζόταν και δεν ετίθετο ζήτημα κρατικής ενισχύσεως. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η δυνατή σώρευση φαινόταν πολύ μεγαλύτερη (460 kg φωσφορικών ενώσεων ανά εκτάριο και 800 kg αζώτου ανά εκτάριο). Επομένως, κατ' αυτήν, δεν προέκυπτε ότι υφίστατο κάποιος συμφυής με το σύστημα λόγος για τη χορήγηση της προταθείσας υπέρ της καλλιέργειας κηπευτικών απαλλαγής.

22 Όσον αφορά την απαλλαγή υπέρ των κέντρων κηπουρικής που ασκούν, τα ίδια, κηπευτικές δραστηριότητες, η Επιτροπή επισήμανε ότι, παρ' όλ' αυτά, δεν φαινόταν να υφίσταται κάποιος λόγος για τη χορήγηση της προβλεπόμενης απαλλαγής, εφόσον η ίδια ρύθμιση εφαρμόζεται επίσης επί της συνδεόμενης και της μη συνδεόμενης με το έδαφος καλλιέργειας κηπευτικών.

23 Τέλος, η Επιτροπή ανέφερε ότι διατηρούσε αμφιβολίες ως προς το συμβατό του Meststoffenwet και της ρυθμίσεως περί απαλλαγής από τις σχετικές με τις ανόργανες ουσίες φορολογικές επιβαρύνσεις με την οδηγία περί νιτρικών ενώσεων.

24 Η Επιτροπή ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η επιτρεπόμενη ποσότητα αζώτου όσον αφορά αυτά τα κέντρα κηπουρικής και τις καλλιέργειες κηπευτικών είναι σαφώς μεγαλύτερη απ' ό,τι ορίζουν οι κανόνες της οδηγίας περί νιτρικών ενώσεων (170 kg αζώτου ανά εκτάριο –για περίοδο τεσσάρων ετών, ληφθέντος υπόψη ότι επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, μεγίστη ποσότητα 210 kg). Η Επιτροπή επισήμανε ότι, ελλείψει στοιχείων σχετικών με την απόρριψη νιτρικών ενώσεων στο ύδωρ και εν όψει του γεγονότος ότι η επιτρεπόμενη ποσότητα αζώτου υπερβαίνει κατά πολύ τους κανόνες της εν λόγω οδηγίας, διατηρούσε αμφιβολίες ως προς τις συνέπειες που οι προβλεπόμενες απαλλαγές θα μπορούσαν να έχουν για το περιβάλλον.

25 Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Το εν λόγω κοινοτικό όργανο κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με το εν λόγω μέτρο ενισχύσεως.

26 Με έγγραφο προς την Επιτροπή της 17ης Μαΐου 2000, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υπέβαλε τις παρατηρήσεις του σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας. Κατ' αυτό, το εν λόγω μέτρο, από πλευράς περιεχομένου και στόχου του, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως φορολογικού χαρακτήρα μέτρο, η απαλλαγή από το οποίο θα αποτελούσε κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ. Οι ολλανδικές αρχές ισχυρίστηκαν επίσης ότι οι εκ της οδηγίας περί των νιτρικών ενώσεων αντιρρήσεις της Επιτροπής δεν θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο μιας σχετικής με τις κρατικές ενισχύσεις διαδικασίας.

Η προσβαλλομένη απόφαση

27 Στο σημείο 34 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, ελλείψει οποιωνδήποτε άλλων στοιχείων, εξακολουθεί να διατηρεί τις αμφιβολίες της όσον αφορά τις σχεδιασθείσες από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών απαλλαγές.

28 Στο σημείο 36 των αιτιολογικών σκέψεων της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή διατείνεται ότι, εν προκειμένω, κάποιο κράτος μέλος παρέχει στήριξη σε ορισμένες επιχειρήσεις εφόσον οι τελευταίες απαλλάσσονται συγκεκριμένων επιβαρύνσεων.

29 Στο σημείο 38 των αιτιολογικών σκέψεων της ίδιας αποφάσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι οι ολλανδικές αρχές δεν προέβαλαν νέα επιχειρήματα σχετικά με τα κέντρα κηπουρικής και τις επιχειρήσεις κηπευτικών.

30 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η Επιτροπή εμμένει, με το σημείο 39 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, επί των αντιρρήσεων που είχε προβάλει κατά της μερικής απαλλαγής των εκμεταλλεύσεων κηπευτικών και των κέντρων κηπουρικής που ασκούν κηπευτικές δραστηριότητες. Όσον αφορά την απαλλαγή υπέρ της καλλιέργειας κηπευτικών, το κανονικό θα ήταν, εν όψει της φύσεως και του γενικού στόχου του συστήματος, να εξομοιωθεί το χρησιμοποιούμενο έδαφος ή υποκατάστατο χώματος προς τη γεωργική γη και να εφαρμοστούν οι ισχύοντες επ' αυτής της γεωργικής γης κανόνες. Όμως, εν προκειμένω, οι επιτραπείσες ποσότητες είναι σαφώς μεγαλύτερες (460 kg φωσφορικών ενώσεων ανά εκτάριο και 800 kg αζώτου ανά εκτάριο). Η επιβάρυνση οφείλεται μόνον εφόσον υπάρξει υπέρβαση των ποσοτήτων αυτών. Κατά συνέπεια, δεν υφίσταται κανένας εγγενής στο σύστημα λόγος για τη χορήγηση της προβλεπόμενης για την καλλιέργεια κηπευτικών απαλλαγής, ενώ, εξάλλου, οι ολλανδικές αρχές δεν προέβαλαν κανένα επιχείρημα του είδους αυτού.

31 Όπως επισημαίνει η Επιτροπή στο σημείο 40 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι απαλλαγές πληρούσαν όλες τις προϋποθέσεις των σημείων 9 και 10 της ανακοινώσεως σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της άμεσης φορολογίας, ανακοινώσεως η οποία τυγχάνει, κατ' αναλογίαν, εφαρμογής. Το επίμαχο μέτρο παρέχει στον δικαιούχο πλεονέκτημα συνιστάμενο στη μείωση των επιβαρύνσεων που πρέπει κανονικώς να φέρει· το πλεονέκτημα αυτό χορηγείται από το κράτος (απώλεια εσόδων)· το εν λόγω μέτρο μπορεί να έχει επίπτωση στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, πράγμα που συμβαίνει όταν ο δικαιούχος ασκεί οικονομική δραστηριότητα εμπίπτουσα σε τέτοιες συναλλαγές και, τέλος, το εν λόγω μέτρο είναι ειδικού ή επιλεκτικού χαρακτήρα.

32 Στο σημείο 41 των αιτιολογικών σκέψεων της ίδιας αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρει ότι αυτό το είδος ενισχύσεως πρέπει να θεωρηθεί ως στήριξη προς την εκμετάλλευση. Η ενίσχυση αυτή, η οποία συνίσταται αποκλειστικώς στη μείωση του κανονικού κόστους εκμεταλλεύσεως για την επιχείρηση, παρέχει απλώς στον δικαιούχο ένα χρονικώς περιορισμένο οικονομικό πλεονέκτημα, το οποίο παύει να υφίσταται ευθύς ως παύσουν οι καταβολές και μπορεί, μεταξύ άλλων, να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

33 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, στο σημείο 42 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, αναφερόμενη στο σημείο 5.5.1 των κατευθυντήριων γραμμών ότι, κανονικώς, στήριξη προς την εκμετάλλευση δεν

επιτρέπεται. Τέτοια στήριξη θα μπορούσε να δοθεί μόνον εάν ήταν προσωρινή και φθίνουσα, πράγμα που δεν συμβαίνει στην προκείμενη περίπτωση.

34 Στο σημείο 43 των αιτιολογικών σκέψεων της ίδιας αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η προβλεπόμενη στα άρθρα 87 ΕΚ έως 89 ΕΚ εξέταση αφορά, μεταξύ άλλων, το συμβατό με άλλα κοινοτικά νομοθετικά κείμενα. Κατ' αυτήν, μια σχετική με κρατικές ενισχύσεις διαδικασία δεν πρέπει ποτέ να καταλήγει σε αποτέλεσμα αντίθετο προς τις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ, εν προκειμένω το άρθρο 174 ΕΚ ούτε προς τη θεσπισμένη βάσει των διατάξεων αυτών κοινοτική νομοθεσία. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή εκτιμά ότι, όποιο και αν μπορεί να είναι το συμβατό της ολλανδικής νομοθεσίας με την οδηγία περί νιτρικών ενώσεων, το εν λόγω πλεονέκτημα πρέπει να θεωρηθεί ως απλή στήριξη εκμεταλλεύσεως.

35 Υπό το φως των θεωρήσεων αυτών, η Επιτροπή, με το σημείο 44 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι σχεδιασθείσες φορολογικές απαλλαγές υπέρ των ερασιτεχνικών εκμεταλλεύσεων, των κηπευτικών εκμεταλλεύσεων και των κέντρων κηπουρικής που ασκούν κηπευτικές δραστηριότητες δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εξυπηρετούσες το κοινοτικό συμφέρον και ότι, επομένως, δεν εμπίπτουν στις προβλεπόμενες από το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ εξαιρέσεις.

36 Τα άρθρα 1 έως 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«*Άρθρο 1*

Οι εισφοροαπαλλαγές στο πλαίσιο τον καθεστώτος Minas τις οποίες προτίθενται να παραχωρήσουν οι Κάτω Χώρες σε μικρές εκμεταλλεύσεις ("ερασιτέχνες"), εκμετάλλευσης κηπευτικής και κέντρα κηπουρικής τα οποία ασκούν κηπευτική δραστηριότητα είναι ασύμβατα προς την κοινή αγορά. Για το λόγο αυτό το καθεστώς στήριξης δεν πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή.

Άρθρο 2

Εντός διμήνου από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, οι Κάτω Χώρες ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που λήφθηκαν προς συμμόρφωση.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών.»

Η ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή

37 Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση, στο μέτρο που αυτή αφορά την απαλλαγή υπέρ των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των κέντρων κηπουρικής που εφαρμόζουν την καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος.

38 Προς στήριξη της προσφυγής του, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή παρέβη τα άρθρα 87 ΕΚ και 253 ΕΚ διαπιστώνοντας ότι η εν λόγω απαλλαγή αποτελεί ασύμβατη με την κοινή αγορά κρατική ενίσχυση. Το εν λόγω βασίλειο υποστηρίζει, ιδίως, ότι η απαλλαγή υπέρ της καλλιέργειας σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος δεν αποτελεί απαγορευόμενη κρατική ενίσχυση εφόσον αυτή δικαιολογείται από την οικονομία και τη φύση του συστήματος MINAS.

39 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή και να καταδικάσει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στα δικαστικά έξοδα.

Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ

Επί του πρώτου σκέλους σχετικά με την ύπαρξη πλεονεκτήματος ελαφρύνοντος τις επιβαρύνσεις των εκμεταλλεύσεων που εφαρμόζουν την καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος

40 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η μερική απαλλαγή από την επιβάρυνση επί των ανόργανων ουσιών δεν παρέχει κανένα πλεονέκτημα στις εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν την καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος, αλλά σκοπεί στο να λαμβάνεται υπόψη η φύση του συστήματος MINAS. Η ίδια κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τη φύση του συστήματος αυτού, οι εκμεταλλεύσεις δεν υποχρεώνονται σε καταβολή επιβαρύνσεων για τις ποσότητες αζώτου και φωσφορικών ενώσεων που απορροφώνται από τα καλλιεργούμενα φυτά, εφόσον η εκμετάλλευση απαλλάσσεται από τις ποσότητες αυτές μετά την παραλαβή των φυτών. Σύμφωνα με την κυβέρνηση αυτή, η απορρόφηση αζώτου και φωσφορικών ενώσεων από τα καλλιεργούμενα σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος φυτά είναι οκτώ φορές μεγαλύτερη απ' ό,τι αυτή που απορροφάται από τα καλλιεργούμενα σε κανονική γη φυτά. Η εν λόγω κυβέρνηση διατείνεται ότι τούτο προκύπτει, αφενός, από το γεγονός ότι η καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος είναι πολύ περισσότερο εντατική απ' ό,τι η καλλιέργεια σε κανονική γη και, αφετέρου, από το γεγονός ότι η καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος είναι ανεξάρτητη των εποχών. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι δικαιολογημένο να επιτρέπεται στις εκμεταλλεύσεις κηπευτικών σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος να εγχέουν στο έδαφος, χωρίς να υποχρεώνονται να καταβάλλουν επιβαρύνσεις, ετήσια ποσότητα 460 kg φωσφορικών ενώσεων και 800 kg αζώτου ανά εκτάριο, ποσότητες σημαντικότερες αυτών που επιτρέπονται όσον αφορά την καλλιέργεια σε κανονική γη. Η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ανέπτυξε τα επιχειρήματα αυτά στην Επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Πάντως, η Επιτροπή ουδέποτε διασαφήνισε αυτές τις συγκεκριμένες αιτιάσεις κατά της απαλλαγής υπέρ της καλλιέργειας σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος.

41 Η Επιτροπή αμφισβητεί αυτόν τον τελευταίο ισχυρισμό. Διατείνεται ότι ζήτησε, ευθύς εξαρχής, από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών να δικαιολογήσει το γεγονός ότι οι κανόνες ήσαν πολύ πιο ελαστικοί για τις εκμεταλλεύσεις κηπευτικών απ' ό,τι για τους παραδοσιακούς καλλιεργητές. Επανέλαβε τις αμφιβολίες της σχετικά με αυτήν τη δικαιολόγηση στην απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία. Με την τελευταία αυτή απόφαση, η Επιτροπή ζήτησε επίσης από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών να της γνωστοποιήσει όλα τα στοιχεία που μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την εκτίμηση της εν λόγω απαλλαγής. Όμως, το τελευταίο δεν απέδειξε ότι η χορηγηθείσα στους καλλιεργητές κηπευτικών απαλλαγή πράγματι δικαιολογείται από τα μεγαλύτερα ποσοστά απορροφήσεως αζώτου και φωσφορικών ενώσεων από τα φυτά που παράγονται στις εκμεταλλεύσεις κηπευτικών. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι ετήσιες ποσότητες 460 kg φωσφορικών ενώσεων και 800 kg αζώτου στηρίζονται σε συμφωνία συναφθείσα μεταξύ των ολλανδικών αρχών και των εκμεταλλεύσεων, πράγμα που δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη κανόνες θεσπισμένους βάσει μιας καθαρώς επιστημονικής απόψεως.

42 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η έννοια της ενισχύσεως έχει βεβαίως ερμηνευθεί από το Δικαστήριο ως μη αφορώσα μέτρα εισάγοντα διαφοροποίηση μεταξύ επιχειρήσεων σχετικά με επιβαρύνσεις, όταν αυτή η διαφοροποίηση προκύπτει από τη φύση και την οικονομία του συστήματος των σχετικών επιβαρύνσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, τις αποφάσεις της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, σκέψη 33· της 17ης Μαρτίου 1993, C-72/91 και C-73/91, Sloman Neptun, Συλλογή 1993, σ. I-887, σκέψη 21· της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-390/98, Banks, Συλλογή 2001, σ. I-6117, σκέψη 3, και της 26ης Σεπτεμβρίου 2002, C-351/98, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8031, σκέψη 43).

43 Το κράτος μέλος που εισάγει μια τέτοια διαφοροποίηση μεταξύ επιχειρήσεων σχετικά με επιβαρύνσεις βαρύνεται με το να αποδείξει ότι η εν λόγω επιβάρυνση πράγματι δικαιολογείται από τη φύση και την οικονομία του εν λόγω συστήματος.

44 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση, σύμφωνα με την άποψη που διατύπωσε ο γενικός εισαγγελέας στις παραγράφους 68 και 69 των προτάσεών του, ότι, μολονότι φαίνεται θεμιτό, σε αντίστοιχη επιφάνεια παραγωγής, η καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος να επιτρέπει, σε ετήσια βάση, απορρόφηση φωσφορικών ενώσεων και αζώτου από τα φυτά

μεγαλύτερη απ' ό,τι συμβαίνει με την καλλιέργεια σε κανονική γη, από τα προβληθέντα από την Ολλανδική Κυβέρνηση επιχειρήματα δεν προκύπτει ότι η απορρόφηση αυτή είναι οχτώ φορές μεγαλύτερη αυτής των καλλιεργούμενων σε κανονική γη φυτών και ότι αντιστοιχεί στη μέση ετήσια ποσότητα των 460 kg φωσφορικών ενώσεων και 800 kg αζώτου ανά εκτάριο.

45 Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, η Επιτροπή κατέστησε γνωστό στην Ολλανδική Κυβέρνηση, καθ' όλη τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, ότι δεν είχε πειστεί από τη δικαιολόγηση της επίμαχης απαλλαγής που στηριζόταν στη μνημονευομένη στην προηγούμενη σκέψη σαφώς μεγαλύτερη απορρόφηση αζώτου και φωσφορικών ενώσεων από τα καλλιεργούμενα σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος φυτά.

46 Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι ολλανδικές αρχές όφειλαν, προκειμένου να αποδείξουν ότι η επίμαχη απαλλαγή δικαιολογούνταν από τη φύση και την οικονομία του εν λόγω συστήματος, να προσκομίσουν σχετικές επιστημονικές αποδείξεις. Όμως, καμιά τέτοιου είδους απόδειξη δεν προσκόμισαν.

47 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα, με τα σημεία 39 και 40 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίμαχη απαλλαγή δεν δικαιολογούνταν από τη φύση και την οικονομία του συστήματος MINAS αλλά παρείχε στους δικαιούχους πλεονέκτημα συνιστάμενο στη μείωση των επιβαρύνσεων που έπρεπε κανονικώς να φέρουν.

48 Επομένως, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος σχετικά με την ύπαρξη ενισχύσεως χορηγηθείσας από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων

49 Η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλομένη απόφαση, παραγνωρίζει τον χαρακτήρα του συστήματος MINAS. Το σύστημα απαλλαγής όσον αφορά την καλλιέργεια σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος δεν αποτελεί, ως εκ της φύσεώς του, πλεονέκτημα παρεχόμενο από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων. Ούτε εξάλλου το εν λόγω σύστημα αποβλέπει στη δημιουργία φορολογικών εσόδων του κράτους. Σκοπός του είναι η ρύθμιση της συμπεριφοράς των καλλιεργητών και, ειδικότερα, το να υποχρεώνονται αυτοί να λαμβάνουν μέτρα για τη μείωση της καταναλώσεως λιπασμάτων ώστε η επιβάρυνση για το περιβάλλον να κινείται σε ανεκτό επίπεδο. Το σύστημα MINAS πρέπει να θεωρηθεί ως μέσο για τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς ανάλογο προς κυρώσεις διοικητικού ή ποινικού χαρακτήρα. Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, στο μέτρο που το κράτος παραιτείται εσόδων προερχομένων από φορολογικές επιβαρύνσεις λόγω της απαλλαγής αυτής, πρόκειται για επιβαρύνσεις που δεν έχουν σχέση με την πραγματική μόλυνση του εδάφους.

50 Κατ' αρχάς, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει στη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως ότι ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη απαλλαγή υπέρ της καλλιέργειας σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος αποτελεί πλεονέκτημα ελαφρύνον τις επιβαρύνσεις των εκμεταλλεύσεων που εφαρμόζουν αυτόν τον τύπο καλλιέργειας.

51 Περαιτέρω, πρέπει να σημειωθεί ότι το επιχείρημα της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, κατά το οποίο το σύστημα MINAS δεν σκοπεί στη δημιουργία φορολογικών εσόδων, δεν αρκεί για να μη χαρακτηριστεί, άνευ ετέρου, η επίμαχη απαλλαγή ως ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ. Πράγματι στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου δεν γίνεται διάκριση ανάλογα με τις αιτίες ή τους στόχους των κρατικών παρεμβάσεων αλλά αυτές χαρακτηρίζονται ανάλογα με τα αποτελέσματά τους (αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 79· της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-241/94, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4551, σκέψη 20, και της 17ης Ιουνίου 1999, C-75/97, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-3671, σκέψη 25).

52 Εν προκειμένω, η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί το ότι η επίμαχη απαλλαγή καταλήγει σε απώλεια εσόδων για τον κρατικό προϋπολογισμό. Η εν λόγω κυβέρνηση αρκείται στο να υποστηρίζει ότι η απαλλαγή αυτή δεν επιτρέπει στον δικαιούχο της να μολύνει το έδαφος περισσότερο απ' ό,τι ο παραδοσιακός καλλιεργητής που καταβάλλει ολόκληρη την εισφορά επί των ανόργανων ουσιών.

53 Πάντως, η επιχειρηματολογία κατά την οποία η απαλλαγή υπέρ της καλλιέργειας σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος δεν επιτρέπει μόλυνση του εδάφους μεγαλύτερη απ' ό,τι με την παραδοσιακή καλλιέργεια, λόγω της πολύ μεγαλύτερης απορροφήσεως φωσφορικών ενώσεων και αζώτου από τα φυτά που καλλιεργούνται σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος απ' ό,τι συμβαίνει με τα φυτά που καλλιεργούνται σε κανονική γη, έχει απορριφθεί από το Δικαστήριο στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους αυτού του πρώτου λόγου.

54 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Όσον αφορά το τρίτο σκέλος σχετικά με τον επηρεασμό των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών

55 Η Ολλανδική Κυβέρνηση διατείνεται ότι οι εμπορικές συναλλαγές θα επηρεάζονταν ή ο ανταγωνισμός θα νοθευόταν μόνον εάν στις εφαρμόζουσες αυτόν τον τύπο καλλιέργειας στις Κάτω Χώρες εκμεταλλεύσεις παρεχόταν το δικαίωμα να εκχέουν περισσότερα απ' ό,τι οι λοιποί καλλιεργητές λιπάσματα στο έδαφος. Τούτο δεν συμβαίνει εν προκειμένω εφόσον η επίμαχη απαλλαγή αφορά την ποσότητα ανόργανων ουσιών στα προσκομιζόμενα λιπάσματα τα οποία απομακρύνονται στη συνέχεια από την εκμετάλλευση διά της εξόδου των φυτικών προϊόντων και, επομένως, δεν μολύνουν το έδαφος.

56 Πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί, όπως υποστηρίζει ο γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 88 των προτάσεών του, ότι η επιχειρηματολογία της Ολλανδικής Κυβερνήσεως στηρίζεται στο αξίωμα ότι η επίμαχη απαλλαγή δικαιολογείται από τη φύση και την οικονομία του συστήματος MINAS στο μέτρο που αυτή αντιστοιχεί στις απορροφώμενες από τα καλλιεργούμενα φυτά ποσότητες των ανόργανων ουσιών που εκχέονται από την εκμετάλλευση χωρίς να μολύνουν το έδαφος. Όμως, το Δικαστήριο έχει ήδη απορρίψει την επιχειρηματολογία αυτή στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου σκέλους του λόγου αυτού.

57 Η Ολλανδική Κυβέρνηση δεν προσπαθεί να αμφισβητήσει, για άλλους λόγους, το βάσιμο των διαπιστώσεων της Επιτροπής, που έχουν γίνει στα σημεία 40 και 41 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με τις οποίες η επίμαχη απαλλαγή θα μπορούσε να έχει επίπτωση στις εμπορικές συναλλαγές κηπευτικών προϊόντων τα οποία αποτελούν το αντικείμενο σημαντικού διεθνούς εμπορίου και ότι η επίμαχη απαλλαγή, η οποία μειώνει το κανονικό κόστος εκμεταλλεύσεως του δικαιούχου, μπορεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

58 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου, που αντλείται από το συμβατό της επίμαχης απαλλαγής με την οδηγία περί των νιτρικών ενώσεων

59 Η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή στήριξε την προσβαλλομένη απόφαση σε παράβαση της οδηγίας περί των νιτρικών ενώσεων. Όμως, το εν λόγω κοινοτικό όργανο δεν μπορεί να στηρίξει μια απόφαση σχετική με κρατική ενίσχυση σε παράβαση της εν λόγω οδηγίας.

60 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στην ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως ασύμβατης με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Στο πλαίσιο της εκτιμήσεώς της, η Επιτροπή διαπίστωσε, στα σημεία 41 και 42 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίμαχη απαλλαγή έπρεπε να θεωρηθεί ως στήριξη εκμεταλλεύσεως, σκοπούσα στη μείωση του κανονικού κόστους των οικείων εκμεταλλεύσεων, η οποία δεν πληρούσε τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και να τύχει της παρεκκλίσεως του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ ή βάσει των κατευθυντήριων γραμμών.

61 Μολονότι είναι αληθές ότι η Επιτροπή υπέμνησε, στο σημείο 43 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, τη νομολογία κατά την οποία μια σχετική με κρατικές ενισχύσεις διαδικασία δεν πρέπει ποτέ να καταλήγει σ' αποτέλεσμα αντίθετο προς τις ειδικές διατάξεις της Συνθήκης (απόφαση της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203, σκέψη 41), παρ' όλ' αυτά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ασχέτως του συμβατού της εθνικής ρυθμίσεως με την οδηγία περί των νιτρικών ενώσεων, το πλεονέκτημα θα έπρεπε να θεωρηθεί ως απλή στήριξη εκμεταλλεύσεως.

62 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν στήριξε την προσβαλλομένη απόφαση σε παράβαση της οδηγίας περί των νιτρικών ενώσεων.

63 Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου που αντλείται από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

64 Η Ολλανδική Κυβέρνηση προσάπτει στην Επιτροπή το γεγονός ότι δεν ανέφερε τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι ήσαν λίαν υψηλές οι ετήσιες απαλλαγές των 460 kg φωσφορικών ενώσεων ανά εκτάριο και 800 kg αζώτου ανά εκτάριο υπέρ της καλλιέργειας σε θερμοκήπιο ή σε υποκατάστατο χώματος.

65 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως αποτελεί ουσιώδη τύπο ο οποίος πρέπει να διαχωρίζεται από το ζήτημα του βασίμου της αιτιολογίας, δεδομένου ότι το τελευταίο εμπίπτει στην επί της ουσίας νομιμότητα της επίδικης πράξεως. Κατά πάγια νομολογία, η απαιτούμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της σχετικής πράξεως και να προκύπτει εξ αυτής, κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο παρερμηνεία, η συλλογιστική του συντάκτη της πράξεως κοινοτικού οργάνου, κατά τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τη δικαιολόγηση του ληφθέντος μέτρου και στο αρμόδιο δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 1985, 296/82 και 318/82, Κάτω Χώρες και Leeuwarder Papierwarenfabriek κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 809, σκέψη 19· της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 15· της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86· και της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63).

66 Εν προκειμένω, η Επιτροπή διευκρίνισε ιδίως, στα σημεία 34, 38 και 39 των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι, ελλείψει οποιουδήποτε άλλου στοιχείου και νέων επιχειρημάτων των ολλανδικών αρχών, ήταν λογικό, εν όψει της φύσεως και του γενικού στόχου του συστήματος, να εξομοιώσει το έδαφος ή το χρησιμοποιούμενο υποκατάστατο χώματος προς γεωργική γη και να εφαρμόσει τους ισχύοντες επί της γεωργικής γης κανόνες.

67 Πρέπει να επισημανθεί ότι η αιτιολογία αυτή είναι προσαρμοσμένη στη φύση της εν λόγω πράξεως και εξ αυτής προκύπτει, κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο παρερμηνεία, η συλλογιστική της Επιτροπής, κατά τρόπο που να επιτρέπει στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών να γνωρίσει τη δικαιολόγηση του ληφθέντος μέτρου και στο Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του.

68 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί και ο τρίτος λόγος.

69 Δεδομένου ότι κανένας από τους προβληθέντες από την Ολλανδική Κυβέρνηση λόγους δεν ήταν βάσιμος, πρέπει, κατά συνέπεια, να απορριφθεί η προσφυγή.

Επί των δικαστικών εξόδων

70 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει ζητήσει την καταδίκη του και το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ηττήθηκε, πρέπει αυτό να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**

2) **Καταδικάζει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στα δικαστικά έξοδα.**

Jann Rosas von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Απριλίου 2004.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

V. Skouris